

O imaginaciji, drhtaju i duhovnom nespokoju – ili kako ostati na površini života U spomen don Luke Vincetića (1939–1998)

Drago Pilsel

Uvod

U svojoj najnovijoj knjizi *Imaginacija*¹ Predrag Finci, sarajevski filozof židovsko-sefardskoga porijekla, nastanjen u Engleskoj, dovodi u vezu neposredno životno iskustvo i iskustvo refleksije, unutarnje i vanjsko, sjećanje i prisutno, stvarno i imaginarno. U toj knjizi povezana je autorova osobna drama s dramom ideja, sa stajalištima znamenitih filozofa i umjetnika, pa tako Finci raspravlja o prirodi slike, slikarstva i imaginacije i njihovu utjecaju u stvaranju predodžbe, osobnog svjetonazora i odnosa prema Drugom. Meni je to izuzetno poticajan povod da ispitam motive svojeg bavljenja novinarstvom i teologijom. Bio mi je to razlog da se prisjetim uzornoga svećenika i kršćanskoga publicista, don Luke Vincetića. Osobe koju, kao što će se dogoditi sa Željkom Mardešićem, naše okruženje tek treba otkriti i pravedno vrednovati.

Bez imaginacije ostajemo nedorečeni, ali i neshvaćeni

Imaginacija je svojevrsna filozofska naracija u kojoj autor u glazbeno-poetski komponiranom nizu slika i fragmenata iskazuje što je priroda imaginacije i kako biće kroz imaginarno razumijeva zbilju vlastitog, formira mišljenje o umjetničkom djelu i odnos prema drugom biću. Finci polazi od postavke da imaginacija ima svoja vlastita pravila, jezik, načine i putove, interpretacije, u slikarstvu, filozofiji, životu, no svoje tekstove temelji na kaleidoskopu raznih pitanja, odgovora i teorija filozofa.

U sedamdesetak tekstova, autor na originalan način istražuje, kroz povijest, karakter imaginacije, njezinu prirodu, razumijevanje, percepciju, odnos imaginarno-stvarno. Pri tom zalazi u područje ne samo estetike i filozofije već i psihoanalize, te podsjeća čitatelje koliko je imaginacija nužna, kako za stvaranje tako i za recepciju djela, koje bez imaginacije onog koji gleda ostaje neshvaćeno, promašeno.

U ovom »pripovijedanju ideja« Predrag Finci raspravlja o prirodi slike, slikarstva i imaginacije i njihovu utjecaju u stvaranju predodžbe, osobnog sve-

1 Predrag FINCI, *Imaginacija*, Zagreb, Antibarbarus, 2009.

tonazora i odnosa prema Drugom. *Imaginacija* je svojevrsna filozofska naracija u kojoj autor u glazbeno-poetski komponiranom nizu slika i fragmenata iskazuje što je priroda imaginacije i kako biće kroz imaginarno razumijeva zbilju vlastitog, formira mišljenje o umjetničkom djelu i odnos prema drugom biću.

Koliko je Finci kreativan govori konstrukcija i numeriranje knjige. Poredana slova na početku od a do z kasnije formiraju zadnju rečenicu u poglavlju. Brojevi su brojevi nota i ujedno tema. Na primjer, broj 1 je nota g (ili si), prvi put 1.1, a kada se ponavlja svaki put povećava se drugi broj (1.2, 1.3 itd.), dakle ista nota, odnosno tema drugi, treći itd. put). Broj 2 je sljedeća nota na glazbenoj ljestvici i tako redom. Ako bismo ove brojeve zamijenili notama, dobili bismo notaciju Max Steinerove Tarine teme iz filma *Zameo ih vjetar (Prohujalo s vihorom)*. Brojevi su ujedno i brojevi tema, pa je 1 tema ulice, 2 unutarnjeg, 3 su filozofi, 4 zov bliskog, 5 likovna djela itd. I zato se oni ponavljaju, jer se i teme ponavljaju, odnosno smjenjuju, kao u kakvoj glazbenoj kompoziciji. U samo jednom izuzetku (broj 11) nema ponavljanja, jer je taj ton, odnosno notni znak, samo jednom u kompoziciji, a i tema imaginarne knjige je samo jednom u autorovoj imaginaciji. Brojevi u zagradama unutar poglavlja (ima ih jedanaest) su brojevi bilješki, koje formiraju završno poglavlje, odnosno teorijsko razmatranje o prirodi slikarstva i imaginacije. Napravio je Finci vrlo složenu kompoziciju, pa je uložio golem napor da sve »uglazbi« i napravi ovu tekstualnu simfoniju o imaginaciji.

Nezadovoljavajuća stvarnost se zamjenjuje maštarijama

Imaginacija prethodi svakoj slici, određuje kodove, mogućnosti i značenja, a kompleksan odnos između stvaratelja i primatelja predstavljen je u knjizi s niza aspekata. U sedamdesetak tekstova, autor na originalan način istražuje, kroz povijest, karakter imaginacije, njezinu prirodu, razumijevanje, percepciju, shvaćanje, odnos imaginarno-stvarno. Pri tom se ne libi zaći u područje ne samo estetike i filozofije već i psihoanalize, te podsjeća čitatelje koliko je imaginacija nužna, kako za stvaranje tako i za recepciju djela koje bez imaginacije onog koji gleda ostaje propušteno, promašeno. Knjiga je napisana izuzetno jasno, stilom koji plijeni pažnju, a povremeno postaje gotovo poetski.

Knjiga je ovo značajna jer mašta ili fantazija proces je zamišljanja budućih događaja i stvaranja novih cjelina kombiniranjem različitih predodžbi, ideja i pojmova koji kao takvi ne postoje u prijašnjem iskustvu. Mašta kao stvaralačko mišljenje, čini osnovu umjetničke, znanstvene i tehničke kreativnosti, ali i stvaralaštva i raznovrsnih inovacija u svakodnevnom životu. Proces maštanja je pod snažnim utjecajem želja. Neki psiholozi i psihoanalitičari smatraju da mašta može biti i mehanizam obrane. Tim putem se nezadovoljavajuća stvarnost zamjenjuje maštarijama u kojima su na stvaralački način zadovoljene mnoge snažne, a u stvarnosti nezadovoljene težnje.

Zaključno recimo da je Pascal uvidio dvostruki karakter imaginacije: da može biti produktivna i doprinosi znanosti, ali da može biti i uzročnik obmana. Pogreške imaginacije pridonose bijedi čovjeka kao bića koje ne teži transcenciji, trske u kojoj nedostaje drhtaj. Ovaj drhtaj je onaj duh koji u biću oživi, onaj duh duhovni, nespokoj koji bi žabokrečina života primirila i potopila. S ovom dragom Fincijevom knjigom ostajemo na površini života.

Ideja koja spaja Fincija i Vincetića

Predrag Finci (Sarajevo, 1946.) studirao je filozofiju u Sarajevu, Parizu (kod Mikelea Dufrennea) i Freiburgu (kod Wenera Marxa). Magistrirao je 1977., a doktorirao 1981. Predavao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Izabran je za redovitog profesora na nastavnom predmetu estetika. Od 1993. godine živi i radi u Londonu kao slobodan pisac i gostujući istražitelj na UCL-u. Predrag Finci je član Exiled Writes Ink (London), Društva pisaca BiH i član-osnivač PEN-a BiH. Zbog toga što je možda nedovoljno poznat u ovim krajevima, a izuzetan je pisac, navodimo njegova djela u slučaju da se, nakon čitanja *Imaginacije*, publika odluči proučiti Fincijevo djelo: *Govor prepiski*, Svjetlost, Sarajevo, 1980.; *Umjetnost i iskustvo egzistencije*, Svjetlost, Sarajevo, 1986.; *Ishodište pitanja*, Glas, Banja Luka, 1987.; *O nekim sporednim stvarima*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1990.; *Sentimentalni uvod u estetiku*, u Sarajevskim zapisima, Buybook, Sarajevo, 2004.; *Pravo, stranputicom*, u Sarajevskim zapisima, Buybook, Sarajevo, 2004.; *Poetozofski eseji*, MCZM, Sarajevo, 2004.; *Umjetnost uništenog: estetika, rat i Holokaust*, Izdanja Antibarbarus, Zagreb, 2005.; *Priroda umjetnosti*, Izdanja Antibarbarus, Zagreb, 2006.; *Tekst o tuđini*, Demetra, Zagreb, 2007. te, autoru ovoga prikaza, najdraža Fincijeva knjiga: *Djelo i nedjelo. Umjetnost, etika i politika*, Zagreb, Demetra, 2008.

Predrag Finci ima ono nešto što, ponavljam, dovodi čovjeka do introspekcije i propitkivanja, odnosno preispitivanja. Do toga da ne potonemo pod teretom surovosti života! Tako da ostanemo na površini. Ne i površni! Teolog sam po zvanju, novinar po zanimanju. Poslovi su ti koji traže povremena sučeljavanja sa samim sobom. Da vidimo jesmo li spremni i sposobni za neku novu i potrebnu prisutnost. Finci je za to sposoban.

A bio je to i moj dragi kolega i prijatelj don Luka Vincetić. Čovjek velike imaginacije. Njemu, u konačnici, posvećujem ovaj ogleđ. Imaginacija uvijek govori o tekstu i o kontekstu. U mom životu. Finci i susret s njim proizlazi iz traganja za bitnim što sam naučio u susretanju s Vincetićem. Don Luka je bio moja drugost, drugost u kojoj se pisac oslobađa i koja pisca ili teologa oslobađa. Naime, u pisanju se pisano samo po sebi oslobađa. Pisanje ili teologiziranje piscu teologu daruje izgubljeno i istodobno oduzima intimno, otima uspomene i pretvara ih u objektivnost napisanog. Postojanje teksta je način očuvanja svijeta. A imaginacija, sjećanje, je način opravdavanja tog našeg svijeta

Da. Bio jedan čovjek, svećenik, Luka Vincetić (1939-1998), uz to i dobar novinar i publicist, koji nije imao novca da ga pošalje ekonomatu svoje biskupije. Vodio je malu, siromašnu župu Trnavu kod Đakova i najviše je želio imati nadu – uvijek, svagdje i trajno – u mir i u bolje dane sa svojim župljanima i prijateljima, a ne novac, kako je sam napisao u jednoj pjesmi. Ta se pjesma našla u pjesmarici »Liturgovi bolji dani«,² a nije ju smio javno dijeliti jer su mu tako poručile mjesne crkvene vlasti koje su ga i kaznile zbog naprednih razmišljanja (koncilskih, svakako, jer se kao mlad svećenik želio posvetiti provedbi Koncila u Vinkovcima) i prognali u tu zabačenu župu koju je, zato što je bio pravi pastir, iz temelja obnovio i produhovio.

Pjesme su značile opasnost za duhovnu žabokrečinu protiv koje se taj čovjek borio. Bile su »previše angažirane« kao i on sam, zbog čega se više trošio i zbog čega je, kako se uglavnom događa s takvom vrstom ljudi, otišao s ovoga svijeta »prerano«. Prerano ili »onda kad je bio zreo za nebo«, svedjedno, taj čovjek, naš prijatelj i kolega, više nije među nama nešto više od jedanaest godina.

Imao je teškoća sa srcem, prebolio je jači infarkt 14. ožujka 1998. i dobro se oporavljao. Nakon toga su mu ugradili *pacemaker*, imao je jednu jaču krizu iz koje se opet izvukao, no treću nije uspio pobijediti. Srce mu je stalo u večernjim satima 2. srpnja 1998. godine. Don Luki Vincetiću, prijatelju, suputniku, savjetniku i inspiratoru mnogih svojih misli s područja političke teologije dugujem odluku da objavim i ovaj ogleđ zato što sam od njega, već u Hrvatskoj, najviše naučio kako tu teologiju shvatiti i kako joj pristupiti. On je, uostalom, među prvima (ako ne i prvi) promovirao tezu da nam je potrebna teologija nacionalnog anti-mita.³

Dozlaboga »tradicionalist«

U odgovarajućoj rubrici u evidenciji članstva Hrvatskog novinarskog društva (HND) piše da je bio suradnik *Glasa Koncila* i *Feral Tribunea*. Kakav paradoks! On je doista pokušao surađivati u katoličkom tjedniku, ali tamo nije bio dobrodošao, pogotovo ne više nakon što je ta tiskovina blokirana domoljubljem koje graniči sa šovinizmom i neobuzdanim nacionalizmom i otkako se na toj kaptolskoj adresi stalo veličati »humanost ratovanja«. Don Luka bio je nositelj ideje stvaranja uspješne katoličke revije za djecu *Mali koncil*. I tu je ubrzo zaboravljen i stavljen *ad acta*. Pokušao je surađivati i s *Vjesnikom Đakovačke i srijemske biskupije*, ali je bio tiho proglašen *personom non grata*, kao onaj koji ugrožava tradiciju.

² Vlastita naklada, objavljena 1978.

³ Luka VINCETIĆ, Crkva u poskomunizmu. Teologija nacionalnog anti-mita, *Erasmus*, 2 (1993) 3, 41.

Međutim, don Luka nam je svojim »zabranjenim« pjesmama objasnio da »jedina tradicija Crkve jest: ići u povijesti i u svakom vremenu« i tako, kao crkveni čovjek, biti istodobno povijestan i suvremen. Zato se don Luka, odgovarajući »tradicionalistima« koji su ga kaznili izgonom (u, za tadašnje prilike, kažnjeničku župu Trnava) predstavio kao »tradicionalist«, kao onaj koji brani istinsku tradiciju jer svjedoči »angažman u Riječi« i to kao kritika postojećeg crkvenog tapkanja u mjestu.

Napisano je *paradoks* i to zato što ovaj čovjek angažirane Riječi nije mogao pisati u glasilu koje se predstavljalo kao promotor »Novog lica Crkve« (one koja je nakon Drugoga vatikanskog sabora – u čije je vrijeme don Luka postao svećenik – prihvatila zadatak da se živi iz Riječi Božje), pa je odabrao tribinu čiju se Riječ želi ukinuti, bilo s državne bilo s crkvene strane, u praksi, antikoncilске.

Živjeti sam i samo od toga: »Nadam se, da će biti bolje«, teško je. Sam i s nadom dijalogizirati s drugim koji je isto tako sam i s nadom, dobitak je. To je već zapravo život; doduše prkosan i izdajnički, kad se obrne u prošlost,

napisao je don Luka na ovitku svoje pjesmarice i tako je posvetio svoje pjesme i sve svoje članke, feljtone, polemike, cijeli svoj »Duh angažirane Riječi«. U zadnjim godinama života i svoje briljantne analize u splitskom tjedniku *Feral Tribuneu* svima onima koji su ga obogaćivali osobnim iskustvom i razmišljanjem i uvjerali ga da nije sam i bez nade.

Evo sada barem dio onoga što bi bilo potrebno istražiti kako bismo razotkrili bogatstvo ove slavonske duše, ovoga mirotvorca, ovoga svećenika i novinara koji je živio u naše doba čineći dobro, učeći sebe i druge kako »što uspravnije početi hodati«.

Neprestano je tražio prostore za dijalog

Don Luka je podosta pisao u raznim crkvenim glasilima: ponajbolje feljtone ikad objavljene u kršćanskom mjesečniku *Kana*, na primjer. Vincetić je najbolje znao sažeti veliki duh biskupa Jurja Strossmayera.⁴ Don Luka je bio i čvrst suradnik informativne službe Kršćanske sadašnjosti AKSA. Međutim, gotovo je sigurno da je do članstva u Hrvatskom novinarskom društvu došao zbog angažmana u svjetovnom tisku.

Nešto prije nego što je objavljeno reprint izdanje *Magnum Crimen* Viktora Novaka, don Luka je poslao tjedniku *Danas* pismo u kojem je stavio na kušnju razglashenu otvorenost tjednika kojeg su komunistički jugoslavenski i hrvatski

4 Feljton o đakovačkom biskupu izlazio je tijekom 1986. godine dok je drugi, također izuzetan, o katoličkom laikatu s početaka 20. st. izlazio u prvoj polovici 1987. godine.

birokrati smatrali »neposlušnim«. Uz pismo don Luka je poslao članak o Strossmayeru. Članak su se i pismo našli na stranicama *Danasa*⁵ i tako je počeo probaj don Luke prema prostoru u kojem su se crkveni ljudi bojali kročiti. U povodu objavljivanja drugog izdanja Novakove knjige, ali i u povodu minologa suđenja ratnom zločincu Andriji Artukoviću, tadašnji je urednik kulturne rubrike *Danasa* Nenad Ivanković objavio veliki intervju s don Lukom,⁶ što je zajedno s intervjuom koji je nedugo nakon toga objavio s njim i *Večernji list*,⁷ postao pravi probaj don Luke u društvenu sferu. Ipak, don Luka je prepoznao *Danas* kao svoju tribinu, a uredništvo toga tjednika u tom je svećeniku prepoznalo službenika Crkve koji će povremeno, samokritički, kvalitetno i pametno, otvarati prostor dijalogu koji je dugo bio zatvoren. Pogodnost Vincetićeve prisutnosti u *Danasu* vidjela se najbolje kad je taj tjednik, na nagovor don Luke, došao do kopije Stepinčeva dnevnika koji je objavljen kao feljton zahvaljujući pokojnom dr. Ljubi Bobanu. Kako danas tvrde njegovi suradnici, don Luka je postao jedan od onih po kojima se pamti najbolje razdoblje toga tjednika, a zbog čega je »ostao u memoriji lista«.⁸

Don Luka je pisao o ekumenizmu, o razdoblju NDH, o odnosima Crkve i državne vlasti, dajući često znakove da se i u crkvenim strukturama može i treba prepoznati rigidnost *centralnoga komiteta*. Uglavnom svi koji su ga poznavali zaključuju da je to bio iznimno vrijedan suradnik, ali još više izvanredno ugodan, topao i jednostavan čovjek, što čvrsto svjedoče i predstavnici redakcije *Feral Tribunea*.⁹ Vincetić je stalno tražio prostore za dijalog, pa je uspio stići i na stranice *Oka*. Objavljivao je u *Glasi Slavonije* do Glavaševe oružane okupacije lista, u *Bumerangu* isprebijanoga Gorana Flaudera, u *Erasmusu* Slavka Goldsteina i Vesne Pusić, u kojem između ostalog nalazimo odličan don Lukin nastup na Okruglom stolu »Srbi i Hrvati«,¹⁰ u spomenutom *Feralu*, u *Pečatu*, gdje je objavio feljton o kardinalu Stepincu, u Vijencu, pa opet nakon stanke u *Feralu* – i tako sve do smrti koja ga je zatekla nekoliko sati nakon što se s urednicom splitskog tjednika dogovorio da će napisati novi tekst o odnosu Crkve i antifašizma, koji nije uspio doći do redakcije.

5 *Danas*, 2. srpnja 1985.

6 *Danas*, 27. svibnja 1986.

7 U tom se razgovoru manje više ponavljaju stavovi izrečeni u navedenom razgovoru za tjednik *Danas*

8 Izjava novinara Marinka Čulića autoru ovog ogleđa.

9 Za *Feral* je pisao devedesetih godina sve do svoje smrti.

10 Održanom u Muzeju Mimara u Zagrebu, od 20. do 22. studenog 1993. Vidi časopis *Erasmus*, 3 (1994) 5, 52-54.

Hrvamo se u tragičnosti istine

Luka je volio ribolov i branje gljiva. Strasno je volio svoje najvjernije ljubimce, njemačkog ovčara Vihora (čiju je smrt oplakao kao dijete) i njegova nasljednika u čuvanju vrta župskoga doma, Groma (koji je pak danima cvilio nakon gospodareve smrti, a onda je dugo izgubljeno lutao dvorištem očekujući nepovnljivi don Lukin osmijeh). Ipak, više od toga, don Luka je volio ljude, sve nas. Nažalost, tu ljubav nisu znali prepoznati ni njegov đakovački biskup koji je, vodeći liturgiju ispraćaja, izrekao klevetu da je Lukin pastoralni rad u župi »trpio zbog njegova društvenoga rada« (između ostalog zato što se nije trpjelo njegovo članstvo u Hrvatskom helsinškom odboru za ljudska prava), ni *Glas Koncila*, koji je, objavivši samo kratku noticu u rubrici »Naši pokojnici«, o velikom djelu ovoga čovjeka napisao da se »osim svećeničkom službom bavio pisanjem (...) novinarstvom i političkim radom«. ¹¹

Srećom, tadašnjega biskupa, a danas nadbiskupa demantirao je Franjo Vračević, član župskoga odbora, nekadašnji don Lukin vjeroučenik, uz to i predstavnik općine te član HDZ-a, koji je biranim riječima rekao sve ono što nije rekao biskup, to jest da je don Luka bio savršen pastir i dobar poznavatelj i dušobrižnik povjerenih mu duša. A tu netočnost, odnosno još jednu manipulaciju katoličkog tjednika, vjerujem, demantirat ćemo svi mi koji smo Luku poznavali i voljeli i koji ćemo nastaviti učiti ispravno hodati u duhu njegova dijaloškoga puta prkoseći svakojakoj tragičnosti istine u kojoj se i dalje hrvamo.

Umotani u tugu, hrabrost i podsmijeh, kao ona kap kiše koja se kao suza slila na njegovu licu svaki put kad je u djetinjstvu s udicom silazio do obale Save blizu rodnog Štitara. Branit ćemo i tada svu tragičnost istine zbog koje je don Luka sve dublje i dublje pokušavao komunicirati sa svojim vjernicima i s društvom, iako, slažem se, najprije treba prihvatiti onu koja nam govori da ga više nema u našem okruženju, ali ga ima u našim molitvama, sjećanjima i, evo, u teološkim radovima koji ne bi nastali da ga nije bilo među nama. Kao orijentir, evangelizator bez premca i lucidan poznavatelj teologije i Crkve, one prave i jedine – Kristove. Crkve koju, kako mi reče tjedan prije smrti, moramo nastaviti izgrađivati jer i dalje treba govoriti o čovječnosti i solidarnosti, o potlačenosti i oslobođenju da bismo svi skupa bili kadri prosvjedovati protiv nepravde, nasilja i siromaštva koja vapiju do neba.

Tko god bude uzeo ovaj ogled, za vrijeme autorova zemaljskoga života ili nakon njegove smrti, neka zna da je napisan nadahnut likom i djelom don Luke Vincetića. Ova posveta završava tvrdnjom da kad molimo za jedinstvo, ono koje smo učili od don Luke, tu nema mjesta ekumenskim prorocima propasti, ekumenskom pesimizmu, skepticizmu i defetizmu, nego tu prije svega treba

11 *Glas Koncila*, 12. srpnja 1998, 14.

vladati nada. Za takvu nadu trenutačno vidim dostatno razloga. Sa zahvalnošću utvrđujem da se na mnogim mjestima okupljaju evangelički, pravoslavni, katolički kršćani da bi zajedno čitali Bibliju, razmjenjivali duhovna iskustva i zajedno molili. Takva duhovna umreženja, koja su zahvatila crkve uzduž i poprijeko, pripadaju onom najnadobudnijem u današnjoj ekumenskoj situaciji. Razumjeli su da je duhovna ekumena srce i središte cjelokupne ekumene. Pored svega dobrog imamo i vrle primjere poput don Luke.

Zaključak: imaginacija jest biti čestiti spram prošlosti

I još nešto za kraj, u znaku opravdanja ove posvete. Iz zaglušujuće nacionalističke buke koju jako dobro pamtim jer sam redovno bio tamo, čak i kao govornik, izdizao se i slabašan, ali postojan glas pokojnog župnika Luke Vincetića koji je godinama pohodio skup za povratak imena Trga žrtava fašizma u Zagrebu, prkoseći o. Vjekoslav Lasiću, dominikanskom svećeniku, i desecima desničarskih provokatora. Govoreći 9. svibnja 1997. na trgu s kojeg je ustaška vlast NDH neprijatelje režima odvodila u logore i smrt, Vincetić je upozorio da »svaku žrtvu tek živi mogu do kraja osmisliti«.

Ako se politikantski govori o prošlosti u kojoj su ove žrtve pale, ako se zataškava istina o zločinačkom karakteru ustaškog režima za NDH, ako se ideolozima rasnih zakona te marionetske države daju u današnjoj Hrvatskoj imena ulica ili se pojedinci iz tog razdoblja uzdižu u zaslužne Hrvate itd., onda se, iz kršćanske perspektive, čini teški grijeh jer se ismijava Božja ljubav čiji je odraz čovjek u svom dostojanstvu,

kazao je Vincetić s podija Meštrovićeva mauzoleja, praćen uvredama i zvižducima, zaključujući kako je uzvanike antifašiste okupio strah od budućnosti. »Stoga je imperativ da se bude čestit spram prošlosti«, to je ta imaginacija povijesti i tako se nikada nije dao ušutkati Luka. Zapravo nas je neprestano učio i podsjećao na to da se nikada ne smijemo dati ušutkati ni mi (pre)ostali.

Ova je posveta hotimično duga jer je don Luka bio, uz kapucina, pokojnog dr. fra Tomislava Janka Šagi Bunića, možda našega najznačajnijega postkoncilskog teologa, otac teologije, bolje rečeno, teološkoga promišljanja: čvrstom vjerom u Krista Spasitelja i Otkupitelja čovječanstva, čežnjom za solidarnijim svijetom i nadom u bolje i pravednije sutra. Otprilike, to bi za mene bilo nužno da ostanem(o) na površini života, da plivamo, a ne stojimo.